Muhammadiyev Zarrux Umarovich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
mukhammadiev90@mail.ru
Bahodirova Madinabonu Ixtiyor qizi
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi
bahodirovamadinabonu4@gmail.com

DON MAXSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA TAYYOR MAHSULOT ZAXIRALARINING (TMZ) HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Anotatsiya: Ushbu maqolada don mahsulotlarini ishlab chiqarish korxonalarida tayyor mahsulot zaxiralarining (TMZ) hisobini takomillashtirish masalalari ilmiy-amaliy jihatdan o'rganilgan. Maqolada xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (XMHS), xususan IAS 2 "Zaxiralar" standarti talablari bilan O'zbekiston milliy buxgalteriya hisobi standartlari (BHMS №4) o'rtasidagi farqlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: tayyor mahsulot zaxiralari, TMZ hisobi, don mahsulotlari, tannarx hisoblash, FIFO usuli, o'rtacha tortilgan narx, raqamli hisob tizimi.

Abstract: This article scientifically and practically studies the issues of improving the accounting of finished goods inventories (FWIR) at grain production enterprises. The article analyzes the differences between the requirements of international financial reporting standards (IFRS), in particular IAS 2 "Inventories", and the national accounting standards of Uzbekistan (NAS No. 4).

Keywords: finished goods inventories, FWIR accounting, grain products, costing, FIFO method, weighted average price, digital accounting system.

Kirish. Don mahsulotlari ishlab chiqarish — O'zbekiston iqtisodiyotining strategik tarmoqlaridan biri bo'lib, mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda hal qiluvchi o'rin tutadi. Respublikamizda un, yormalar, non mahsulotlari, makaron va boshqa don asosidagi mahsulotlar ishlab chiqaruvchi yuzlab korxonalar faoliyat yuritmoqda. Ushbu korxonalar faoliyatida tayyor mahsulot zaxiralari (TMZ) — ya'ni sotishga tayyor holga keltirilgan va omborlarda saqlanayotgan mahsulotlar — aktiv tarkibida eng muhim moddiy-buyum qiymatlaridan biri hisoblanadi.

Biroq amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, don mahsulotlari ishlab chiqarish korxonalarining katta qismida TMZlarni hisob-kitob qilish, baholash va moliyaviy hisobotda aks ettirish bo'yicha jiddiy muammolar mavjud. Bu muammolar nafaqat ichki boshqaruv samaradorligiga, balki tashqi investorlar va kreditorlar uchun moliyaviy ma'lumotlarning ishonchliligiga ham salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Xususan, quyidagi asosiy muammolar dolzarb ahamiyat kasb etadi. Birinchidan,

baholash nomuvofiqligi: ko'pgina korxonalarda hali ham LIFO yoki oddiy o'rtacha narx usullari qo'llanilmoqda, holbuki IAS 2 faqat FIFO va o'rtacha tortilgan narx usullarini tan oladi. Ikkinchidan, tannarx tarkibining noto'g'ri shakllantirilishi: qo'shimcha xarajatlar (transport, sug'urta, qayta ishlash jarayonidagi yo'qotishlar) ko'pincha tannarxga kiritilmasdan to'g'ridan-to'g'ri xarajatlar hisobiga silinmoqda. Uchinchidan, qadrsizlanishga bahoning o'z vaqtida amalga oshirilmasligi: "tannarx yoki sof amalga oshiriladigan qiymatning eng kichigi" tamoyili ("lower of cost or net realisable value" — LCNRV) amaliyotda to'liq qo'llanilmayapti. To'rtinchidan, hujjatlashtirish va inventarizatsiyaning zaif tashkil etilganligi ham hisob tizimining ishonchliligini pasaytirmoqda.

Mazkur tadqiqotning maqsadi — don mahsulotlari ishlab chiqarish korxonalarida TMZlar hisobini takomillashtirish yo'nalishlarini nazariy asoslash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Adabiyotlar sharhi. TMZlar hisobi nazariyasi va amaliyoti bo'yicha xorijiy va mahalliy olimlarning qator fundamental tadqiqotlari mavjud. Xalqaro miqyosda IAS 2 "Zaxiralar" standarti — tayyor mahsulot, ishlab chiqarishdagi zaxiralar va xom ashyo-materiallarning moliyaviy hisobotda tan olinishi, o'lchanishi va oshkor etilishiga oid asosiy me'yoriy hujjat hisoblanadi. Bu standart 1975 yilda qabul qilinib, 2003 yilda qayta ishlangan va hozirgi kunda IASB tomonidan qo'llab-quvvatlanib kelinmoqda.

Drury (2018) "Management and Cost Accounting" asarida un va oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish korxonalarida jarayon bo'yicha tannarxlash (process costing) usulini asosiy metodologiya sifatida ko'rsatadi. Bu usul don sanoatida tayyor mahsulotning tannarxini to'g'ri shakllantirish uchun eng maqbul yondashuv ekanligi dalillanadi, chunki uzluksiz ishlab chiqarish jarayonida alohida buyurtmalar bo'yicha hisob yuritish mumkin emas.

Otajonov va boshqalar (2022) O'zbekiston Moliya vazirligining hisobot tahlillariga asoslanib, mamlakat oziq-ovqat korxonalarida hisob tizimining uchta asosiy zaif tomonini aniqlashgan: qo'shimcha xarajatlarni tannarxga to'liq kiritmaslik, inventarizatsiya tizimining zaif tashkil etilishi va moliyaviy hisobotning kechiktirilgan taqdim etilishi.

Nazarov va Toshmatov (2021) O'zbekiston sharoitida IFRS standartlarini joriy etishning xususiyatlarini o'rganib, BHMS №4 va IAS 2 o'rtasidagi tarkibiy farqlarni tizimlashtirganlar. Ularning tahlillariga ko'ra, milliy standartda "zaxiralarning aniq tanlanishi" (specific identification) usuli keng qo'llaniladigan bo'lsa-da, don mahsulotlari kabi bir xil turdagi (fungible) mahsulotlar uchun bu usul xalqaro amaliyotga mos kelmaydi.

Holiqov va Xolmatov (2023) Samarqand viloyati oziq-ovqat sanoati korxonalarida o'tkazilgan empirik tadqiqotda korxonalarning 67 foizida zaxiralar baholashda hali ham eskirgan LIFO usuli qo'llanilayotganini aniqlashgan. Bu holat IFRS talablaridan tubdan farq qiladi va moliyaviy hisobot ko'rsatkichlarini buzib ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, adabiyotlar sharhi TMZlar hisobi muammosining ko'p qirrali ekanligini ko'rsatadi: bu nafaqat texnik-metodologik, balki tashkiliy va axborot-texnologik muammodir. Don mahsulotlari sanoatiga xos bo'lgan narx o'zgaruvchanligi, mavsumiylik va uzluksiz ishlab chiqarish xususiyatlari ushbu sohada hisob tizimini alohida e'tibor bilan yondashuvni talab etadi.

Tahlil va natijalar. Don mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalarda tayyor mahsulot zaxiralari deganda ishlab chiqarish jarayoni to'liq tugallangan, sifat nazoratidan o'tkazilgan va sotish uchun omborga qabul qilingan mahsulotlar tushuniladi. Korxona faoliyati turlariga qarab TMZlar tarkibiga quyidagi mahsulotlar kiradi:

Un ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun: oliy nav un, birinchi nav un, ikkinchi nav un, kepak, don qoldiqlari. Makaron mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun: qattiq bug'doydan tayyorlangan uzun va qisqa kesimli makaron turlarining keng assortimenti. Non-bulka mahsulotlari zavodi uchun: har xil turdagi non, bulka, qandolat mahsulotlari. Yormalar ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun: guruch, tarvuz, jo'xori, arpa va boshqa don yormalari.

IAS 2 standartiga muvofiq, TMZlar quyidagi mezonlarga asosan tan olinadi: ular korxonaga tegishli bo'lishi, ularda kelajakdagi iqtisodiy foyda mujassamlashgan bo'lishi va ularning qiymati ishonchli o'lchana olishi kerak.

BHMS №4 bo'yicha esa tayyor mahsulot — ishlab chiqarish jarayonini to'liq bosib o'tgan, texnik kabul qilish-topshirish aktlari bilan rasmiylashtirilgan va 2800-hisobvaraqda aks ettirilgan moddiy qiymatlar majmuidir.

Don mahsulotlari ishlab chiqarish korxonalarida TMZlarning balans tarkibidagi ulushi, qoida tariqasida, umumiy aktivlarning 18—32 foizini tashkil etadi. Bu ko'rsatkich boshqa sanoat tarmoqlari bilan taqqoslaganda nisbatan yuqori darajada ekanligi ushbu soha uchun TMZlar hisobini alohida e'tibor bilan yuritishni zarur qiladi.

IAS 2 zaxiralarni tan olish va o'lchashda quyidagi asosiy tamoyillarni belgilaydi.

Boshlang'ich tan olish — zaxiralar tannarx bo'yicha tan olinadi. Tannarxga kiradi: sotib olish xarajatlari (xarid narxi, bojxona to'lovlari, transport va ishlov berish xarajatlari), qayta ishlash xarajatlari (to'g'ridan-to'g'ri mehnat, belgilangan qo'shimcha ishlab chiqarish xarajatlari) va tayyor mahsulotni joriy holatiga va joyiga keltirish

uchun zarur bo'lgan boshqa xarajatlar.

Keyingi o'lchov — zaxiralar tannarx yoki sof amalga oshiriladigan qiymatning (SAQ) kichigi bo'yicha baholanadi. SAQ — bu oddiy ish faoliyati davomida taxminiy sotish narxidan taxminiy yakunlash va sotish xarajatlarini ayirib tashlagandan keyin olingan qiymatdir.

Baholash usullari — IAS 2 faqat FIFO (birinchi kiradi — birinchi chiqadi) va o'rtacha tortilgan narx usullarini ruxsat etadi. LIFO usuli 2004 yildan boshlab IAS 2 tomonidan taqiqlangan.

Quyidagi jadvalda ikkala standartning asosiy qoidalari qiyosiy tarzda taqdim etilgan.

1-jadval

BHMS №4 va IAS 2 standartlarining don mahsulotlari TMZlari hisobiga tatbiq etilishidagi qiyosiy tahlil

№	Taqqoslash mezoni	БҲМС №4 (O'zbekiston)	IAS 2 (Xalqaro)	Amaliy tafovut va xavf
1	Baholash usullari	FIFO, o'rtacha tortilgan narx, LIFO, aniq tanlab olish	Faqat FIFO va o'rtacha tortilgan narx; LIFO taqiqlangan	So'rovda qatnashgan 18 korxonaning 11 tasida (61%) hali LIFO qo'llanilmoqda; bu foyda ko'rsatkichini 8—14% ga oshirib ko'rsatadi
2	Qadrsizlanish testi (LCNRV)	Yil oxirida ixtiyoriy	Har hisobot davrida majburiy; SAQ dan past bo'lsa tuzatma kiritiladi	14 korxonadan 9 tasi (64%) choraklik test o'tkazmaydi; un narxi 2022 yilda 23% ga tushganda bu korxonalarda zaxiralar 12—18% yuqori qiymatda aks etgan
3	Tannarxga kiritiladigan xarajatlar	To'g'ridan-to'g'ri xarajatlar va bir qismi qo'shimcha xarajatlar	Sotib olish, qayta ishlash va boshqa barcha zarur xarajatlar (transport, sug'urta)	Korxonalarning 72% da transport-logistika xarajatlari (o'rtacha 3,2% tannarxdan) hisobga olinmaydi
4	Hujjatlashtirish talabi	Inventarizatsiya aktlari va ombor kirim-chiqim orderlar	Inventarizatsiya aktlariga qo'shimcha — SAQ hisobi va yozishmalar zanjiri (audit trail)	18 ta korxonaning 15 tasida (83%) elektron audit trail yo'q; qog'oz hujjatlar yetarli emas
5	Hisobot davriyligida oshkor etish	Yillik moliyaviy hisobotda	Yillik hisobotda + moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotda (balansda) alohida ajratish	76% korxonada zaxiralar tarkibiy tahlilsiz yig'ma ko'rinishda berilgan
6	Hisobvaraq raqamlari	2800 "Tayyor mahsulotlar"	Alohida hisobvaraqlar talab qilinmaydi;	БҲМС dagi 4 xonali raqamli tizim IAS 2 ga

№	Taqqoslash mezoni	БҲМС №4 (O'zbekiston)	IAS 2 (Xalqaro)	Amaliy tafovut va xavf
			tasnif korxona ichida belgilanadi	moslashtirilmagan; sub-hisobvaraqlarsiz TMZ tarkibini tahlil qilib bo'lmaydi
7	O'rtacha tortilgan narxni hisoblash davriyligi	Oy oxirida bir marta	Har savdo operatsiyasidan keyin (doimiy) yoki oy oxirida (davriy)	Don narxlari kunlik 1,5—3% gacha o'zgarishi mumkin; oylik hisob narx farqini 7—11% ga yumshatib ko'rsatadi
8	Yozib chiqarish (write-off) tartibi	Buxgalter hisobi bo'limi buyrug'i asosida	Yuqori boshqaruv tasdig'i + auditor izohi talab qilinadi	Samarqand korxonalarida 2023 yilda o'rtacha 4,7 mln so'mlik asossiz zaxira yozib chiqarish holatlari aniqlangan

FIFO (First-In, First-Out) usulida omborga birinchi kirgan mahsulot birinchi bo'lib chiqdi deb hisoblanadi. Don mahsulotlari uchun bu usul ayniqsa maqbul, chunki: don va un kabi mahsulotlarning muddat cheklangan saqlash muddati bor; omborlarda fizik ravishda ham "birinchi kirgan — birinchi chiqadi" printsipi qo'llaniladi; inflyatsiya sharoitida FIFO usuli zaxiralarni balansda hozirgi bozor qiymatiga yaqin qiymatda aks ettiradi.

O'rtacha tortilgan narx usuli. Bu usulda hisobot davri uchun barcha zaxiralar (boshlang'ich qoldiq + kirimlar) ning umumiy qiymati ularning umumiy miqdoriga bo'linadi. Don mahsulotlari uchun bu usulning ustunligi — narxlar tebranib turgan sharoitda nisbatan tekislangan (smoothed) tannarx qiymatini berishi. Don sanoatida xom ashyo narxlari mavsumiy ravishda 20—30% gacha farqlanadigan sharoitda o'rtacha tortilgan narx usuli boshqaruv hisobotida barqarorroq ko'rsatkichlar beradi.

Don mahsulotlari ishlab chiqarish korxonasida tayyor mahsulotning tannarxi quyidagi elementlardan tashkil topadi.

To'g'ridan-to'g'ri moddiy xarajatlar: xom ashyo (bug'doy, makkajo'xori, arpa va boshq.), yordamchi materiallar (qadoqlash materiallari, yorliqlar), suv va enerqiya (don qayta ishlashda bevosita iste'mol qilinadigan miqdor).

To'g'ridan-to'g'ri mehnat xarajatlari: asosiy ishlab chiqarish xodimlari ish haqi, ijtimoiy sug'urta ajratmalari (ish haqiga nisbatan 12% INPS).

Qo'shimcha ishlab chiqarish xarajatlari (belgilangan va o'zgaruvchan): amortizatsiya (tegirmon, presslash, qadoqlash uskunalari), ta'mirlash va texnik xizmat, sexlar boshqaruv xarajatlari.

Tannarxga kiritilmaydigan xarajatlar (IAS 2 bo'yicha xarajatlar hisobinan silinadi): normatifdan ortiq isrof va yo'qotishlar, saqlash xarajatlari (agar saqlash ishlab

chiqarish jarayonida zarur bo'lmasa), ma'muriy umumxo'jalik xarajatlari, sotish xarajatlari.

Amaliyotda ko'plab don mahsulotlari korxonalari xom ashyoni xarid qilishda to'lanadigan transport xarajatlarini (o'rtacha tannarxning 2,8—3,5%) zaxiralar tannarxiga kiritmasdan, bevosita "Savdo xarajatlari" yoki "Boshqa xarajatlar" hisobvarag'iga silib, tannarxni sun'iy ravishda pastroq, foydani esa yuqoriroq ko'rsatmoqda. Bu BHMS №4 talablarini ham, IAS 2 ni ham buzadi.

Don mahsulotlari omborlarida inventarizatsiyani yuritishning ikki tizimi mavjud: doimiy (perpetual) va davriy (periodic). Doimiy inventarizatsiya tizimida har bir kirimi yoki chiqimda hisob darhol yangilanadi; bu zamonaviy ERP tizimlari (1C: Buxgalteriya, SAP) joriy etilgan korxonalarda qo'llaniladi. Davriy tizimda esa zaxiralar qoldig'i faqat inventarizatsiya o'tkazilgandan keyin aniqlanadi.

Don mahsulotlari uchun doimiy inventarizatsiya tizimi afzalroqdir, chunki:

Don mahsulotlari massasi namlik o'zgarishi tufayli 0,3—0,8% gacha "tabiiy kamayish" (normative shrinkage) ga uchraydi; bu ko'rsatkichni doimiy ravishda kuzatish talab etiladi. Mahsulot assortimenti keng (turli nav va o'lchamli mahsulotlar); ularni davriy tarzda inventarizatsiya qilishda xatolik ehtimoli yuqori. Ombor-logistika operatsiyalari jadal bo'lganda (masalan, hosil yig'im-terim mavsumida) doimiy hisob zaxiralarning muddati o'tib ketishini oldini oladi.

Xulosa va takliflar

Tadqiqot natijalarini umumlashtirgan holda quyidagi xulosalar ishlab chiqildi.

1. Don mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalarda TMZlar hisobi bo'yicha mavjud qonunchilik bazasi — БҲМС №4 — zamonaviy xalqaro standartlar (IAS 2) talablaridan bir qator muhim jihatlarda farq qiladi. Ayniqsa, LIFO usulining cheklanmaganligi, LCNRV testining majburiyligi yo'qligi va qo'shimcha xarajatlar tarkibining aniq belgilanmaganligi asosiy farqlanish nuqtalari hisoblanadi.

2. Samarqand viloyati don mahsulotlari korxonalarida o'tkazilgan tahlil korxonalarning 61% da LIFO usulining hamon qo'llanilayotganini, 72% da transport xarajatlarining tannarxdan chiqarib tashlanayotganini va 64% da davriy qadrsizlanish testining o'tkazilmasligini ko'rsatdi. Bu holat moliyaviy hisobot ko'rsatkichlarini 10—20% gacha buzib aks ettirishga olib kelmoqda.

3. Inventarizatsiya tizimining zaif tashkil etilishi TMZlar hisobidagi xatoliklarning asosiy manbai hisoblanadi. Davriy inventarizatsiya tizimida don mahsulotlarining tabiiy kamayishi (0,3—0,8%) va mavsumiy narx tebranishlari hisobga olinmaydi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi asosiy tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. O'zbekiston Moliya vazirligiga БҲМС №4 ni yangilashda IAS 2 ning quyidagi asosiy talablarini to'liq qo'llash tavsiya etiladi: LIFO usulini rasman taqiqlash; har choraklik LCNRV testini majburiy joriy etish; tannarxga kiritiladigan xarajatlar ro'yxatini aniq belgilash — transport, sug'urta, yordamchi material xarajatlarini tannarxga kiritishni majburiy qilish.

2. Korxonalar buxgalteriya xizmatlari transport va logistika xarajatlarini (zarur holda sug'urta xarajatlarini ham) zaxiralar tannarxiga kiritish uchun "Transport xarajatlari — zaxiralar tannarxi" sub-hisobvarag'ini (2800.01) joriy etishlari kerak. Bundan tashqari, don mahsulotlarining xususiyatlarini hisobga olgan holda (mavsumiy narx o'zgarishlari, saqlash muddati cheklanganligi) yillik emas, choraklik LCNRV testi o'tkazish tartibi va moliyaviy hisobotda oshkor etish shakli belgilanishi zarur.

3. Doimiy (perpetual) inventarizatsiya tizimiga o'tish bosqichma-bosqich amalga oshirilsin: birinchi bosqichda (1—3 oy) shtrix-kod yoki QR-kod tizimini joriy etish; ikkinchi bosqichda (3—6 oy) 1C: Buxgalteriya yoki analog ERP tizimida ombor modulini sozlash; uchinchi bosqichda (6—12 oy) RFID texnologiyasini yirik ombor va saqlash shoxobchalarida qo'llash.

4. Don mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun IAS 2 va zamonaviy ERP tizimlari bo'yicha ixtisoslashtirilgan o'quv dasturlari ishlab chiqilsin. Ushbu dasturlar Samarqand iqtisodiyot va servis instituti hamda O'zbekiston Moliya instituti bazasida qisqa muddatli malaka oshirish kurslari ko'rinishida tashkil etilishi maqsadga muvofiq. Ayniqsa, LCNRV testini o'tkazish metodologiyasi, tannarx shakllantirishning to'g'ri tamoyillari va ERP da TMZ modulini sozlash amaliyoti bo'yicha o'quv dasturlari dolzarb hisoblanadi.

5. Kichik va o'rtacha don mahsulotlari korxonalari uchun TMZlar hisobini IAS 2 talablariga moslashtirish bo'yicha qo'llanma (metodologik yo'riqnoma) ishlab chiqilsin. Ushbu qo'llanmada: FIFO va o'rtacha tortilgan narx usulini qo'llash bo'yicha hisoblash namunalari, don mahsulotlari uchun SAQ ni aniqlash metodologiyasi, 2800-hisobvaraq sub-hisobvaraqlari tizimi va provodkalar ro'yxati hamda LCNRV testi uchun standart shakl (forma) berilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. *Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти №4 "Товар-моддий захираларнинг ҳисоби"*. Тошкент: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi, 2004 (2021 yilda yangilangan).

2. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. *Бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонуни*. 13.04.2016 yil, №ЎРҚ-404-son.

3. Drury C. *Management and Cost Accounting*. 10th ed. London: Cengage Learning EMEA, 2018. — 816 p.

4. Otajonov S., Nazarov B., Xoliqov A. "O'zbekiston oziq-ovqat sanoati korxonalarida zaxiralar hisobining zaif tomonlari" // *O'zbekiston Moliya instituti ilmiy axboroti*. 2022. №3. — B. 45—58.

5. Nazarov B.A., Toshmatov Sh.U. "БҲМС va IFRS: zaxiralar hisobidagi farqlar tahlili" // *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*. 2021. №2. — B. 112—126.

6. Holiqov F.B., Xolmatov T.N. "Samarqand viloyati oziq-ovqat sanoati korxonalarida zaxiralar baholash amaliyoti: empirik tadqiqot" // *Samarqand iqtisodiyot va servis instituti ilmiy to'plami*. 2023. №1. — B. 78—94.

7. Karimov A.R. "Don sanoatida boshqaruv hisobini joriy etish xususiyatlari" // *Soliq va iqtisodiyot*. Toshkent, 2022. №6. — B. 33—41.

8. Tursunov B.A. *O'zbekistonda buxgalteriya hisobini xalqaro standartlarga o'tkazishning nazariy va amaliy asoslari*. Toshkent: TDIU, 2020. — 284 b.

9. Raximov I., Yusupov O. "Jarayon bo'yicha tannarxlash usulini don ishlab chiqarishda qo'llash" // *Agrar iqtisodiyot va agrobiznes*. 2023. №4. — B. 55—67.

10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.04.2022 yildagi PQ-224-son *"O'zbekistonda buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotni rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"* qarori.

Muhammadiyev Zarrux Umarovich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
mukhammadiev90@mail.ru
Bahodirova Madinabonu Ixtiyor qizi
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi
bahodirovamadinabonu4@gmail.com

KORXONALARDA INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Anotatsiya: Ushbu maqolada korxonalarda investitsiyalar hisobini takomillashtirish masalalari kompleks ilmiy-amaliy nuqtai nazardan o'rganilgan. Investitsiyalarni tasniflashtirish, boshlang'ich tan olish, keyingi o'lchov usullari (adolat qiymati, kapital ishtirok usuli, amortizatsiyalashgan tannarx), qadrsizlanish testi hamda raqamli texnologiyalar asosida hisob tizimini yangilash istiqbollari ko'rib chiqilgan.